

Spoiled Children

Shiur# 454 | Feb 3rd 2024

תלמוד בבלי מסכת חולין דף פד עמוד א

וחיים לנערותיך - אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן: תן חיים לנערותיך מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין.

מהרש"א חדושי אגדות מסכת חולין דף פד עמוד א

מגז כבשים כו'. פרש"י קנה לך צאן כו' ואין זה במשמעות הכתוב ונראה לפרש כעין שאמר הכא שיפחות האדם באכילתו ולא ילך אחר המותרות כן אמר לענין מלבושיו שלא יבקש לו בגדי משי חשובים אלא מגז כבשים דהיינו בגד צמר ללבושיך ובמאכליו אמר כאן אל תבקש בשר ללפת בו הפת כי די לך חלב עזים ללחמך דהיינו ללפת בו הפת ואמר לחמך קודם כו' דלכך לא כתיב ולחם ביתך בוי"ו ומסיים תן חיים לנערותיך דבימי נערות תרגיל ולמוד עצמך ליתן חיים לנפשך דהיינו רק לקיום הנפש ולא תבקש מותרות ועוד יפורש לקמן וק"ל:

אף שלא הי' צורך גי' עוד בקביעות שתהי' מעלה לפני המנורה שיעמוד עלי' חכהן וייטיב את הנרות וכמו שכתבנו.

[ס] וזה מעשה המנרה מקשה זהב, עד ירכה עד פרחה מקשה הוא וגו', (א) הנח במשכן הי' שלשה כלים, שהיו עשויים מקשה, המנורה (כמו שנאמר כאן בפרשתנו: וזה מעשה המנורה מקשה זהב), החצוצרות (כמו שנאמר להלן בפרשתנו 'י', ב'): עשה לך שתי חצוצרות כסף, מקשה תעשה אותם), והכרובים (כמו שנאמר בפרשת תרומה (שמות כ"ה): ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אותם וגו'). ונראה ששלשת הכלים האלה; המנורה החצוצרות והכרובים יכולים להבליט לנו ולרמז שלשה מקצועות, שבהם ביחוד מהצורך שהאדם יהי' קשה ברוחו, ואיתן וחוק בדעתו, מבלי לזוז והתנועע ממקימו, ואז אמנם יעשה חיל ויגיע אל המטרה אשר שם לו, ואל התכלית אשר אליו הוא נושא את נפשו.

(ב) המקצוע הראשון שדורש קשות הרוח וחזק הדעת והרצון, הוא ידיעת התורה והשגת דרכי החכמה ונתיבותי'. מי שרוצה להשתלם בתורה ולעשות חיל בלימודי', מי שרוצה להשיג דרכי החכמה ולרדת אל גזני נסתרי', עליו להיות קשה ברוחו, איתן וחזק בדעתו וברצונו, להתגבר על תמדות התבל ומנעימי', ולבלי הכנע חחת סגעי הזמן ומקריו המתרגשים לבוא בחיי האדם, וכמאמר חז"ל (ברכות ס"ג ע"ב): אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עלי', כי התורה לא תמצא קן לה רק במי שהוא בעל רוח קשה ועומד איתן על מקומו, עד שכל הרוחות שבעולם לא יזיזו אותו, וגם את נפשו ישים בכפו על מזבח אהבתה, וכן מצאנו לחז"ל שאמרו (תענית ז' ע"א): כל תלמיד חכם שאינו קשה כברזל אינו תלמיד חכם, כל מי שאינו קשה ברוחו כברזל, עד ששום דבר לא יהי' בכחו להטותו ולכספו אינו תלמיד חכם, כי איש כזה לא יעשה חיל בתורה, ודרכי החכמה יהיו רחוקים ממנו וכאמור.

(ג) ומה נמרצו דברי הכתוב (בראשית מ"ט): יששכר חמר גרם רובץ בין המשפטים וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד, כי בני יששכר היו מצוינים בתורה ובחכמה, וכמאמר הכתוב (ד"ה א', י"ב, ל"ב): ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, וכן דרשו חז"ל (בראשית רבה פרשה צ"ח, י"ב): יששכר חמור גרם, מה חמור זה גרמיו ברורין כך הי' תלמודו של יששכר ברור עליו, רובץ בין המשפטים, אלו שלשה שורות של תלמידי חכמים שהן יושבין לפנייהם וכו', מאתים ראשי סנהדראות שהי' משבטו של יששכר וכו', אמנם איך ובמה זכו בני יששכר לעלות כ"כ במעלות התורה והחכמה? יען ראו אמנם את המנוחה כי טוב, ראו

וידעו כי טוב וערב לאדם להיות שאנן ושוקט על שמריו, וגם ראו את הארץ כי נעמה, ראו כי רבות הנה חמדות החיים ומנעימיהם, אשר ירהיבו עין האדם ויקחו אותו שבי, אבל המה הי' קשי הרוח וחזקי הדעת והרצון, וע"כ בגבורת הנפש התגברו על כל תענוגי החיים, ומאסו במחמדי התבל, ויטו שכמם לסבול עול החכמה והדעת, ויהי' עובדים למס לקניני השכל והתבונה, להגדילם ולהרבות אותם, ומפאת זה הנה נתעלו גם למעלה ראש, גדלו והצליחו בתורה ובחכמה ויהיו לנס.

(ד) **והמקצוע הזה**, ידיעת התורה והשגת דרכי החכמה הדורשים לפי דברינו רוח קשה ורצון אמיץ וחזק, מרומז בהמנורה, מי שרוצה שאור התורה יאיר לו, מי שרוצה שמנורת החכמה תשכון באהלו, ותסיף עליו נוגה זרחה, עליו להיות מקשה, עליו להיות קשה ברוחו, חזק ואיתן בדעתו לבלי הכסף, לבלי הכנע תחת שום דבר, ואז אמנם יעשה חיל יגבר ויגדל בתורה והחכמה תאיר פניו, וכאשר אמרנו.

(ה) **המקצוע השני** שדורש קשות הרוח וחזק הרצון הוא—הנהגת הצבור והדרכתו, מי שבחר בו הי' להיות רועה לעמו ומדריכו בדרך ילך, עליו להיות קשה ברוחו, איתן וחזק בדעתו, לבלי חת מפני איש ולבלי זע מפני כל. הן התעודה היותר נכבדה העמוסה על כל איש מורם מעם, אשר הוקם על להורות לעם דרכי ה' ולנחותו הדרך בה ילך והמעשה אשר יעשה היא—להקהיל את העם, לאסוף את המחנות, למען כלם למטרה אחת יתכוננו, ללכת בדרך טובים, ולעשות הטוב והישר בעיני ה', ואם הוא רך ברוחו ומתנועע בדעתו, כאשר ינוע בכברה, אם הוא כוסף קומתו, כורע ונכנע לפני כל תקיף עריץ ועז פנים (לדאבונו נתרבה הסוג הזה ביחוד בימינו אלה, וזה הוא גם אחד מהמחנות היותר מכאיבים והיותר מעציבים בחיינו הצבורים, המקום ירחם), אשר לכל אשר יחמוץ יטנו, הנה ידל כבודו ושומע לא יהי' לו, וגם תמוג תורה, כי איש לדרכו יסנה ואחרי בצעו ילך, והיתה עדת ה' נטושה ועזובה ואין מי ינוד לה.

(ו) **ומה נאמנו דברי חז"ל** (מ"ק י"ז ע"א): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא (מלאכי ב'): אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו. המלאך יקרא בשם עומד, וכן אמר הכתוב (ישעי' ו'): שרפים עומדים ממעל לו, וגם הרב הנועד להיות רועה העם ולהורות דרכי ה', עליו להיות עומד, עליו להיות קשה ברוחו ועומד איתן בדעתו, לבלי חת ולבלי זע, ואז אמנם יש לבקש תורה מפיו, כי תורתו תהי' נשמעת ודבריו יעשו הרושם

הנדרש, אבל אם הרב אינו דומה למלאך ה', אם אינו עומד, אם אינו עומד איתן וחזק ברוחו, רק כורע ונכנע וכופף ראשו לפני כל עריץ הפוסע על עם קודש, אז אין לבקש תורה מפיו, בו תורתו לא תעשה רושם ושומע לא יהי לדבריו וכאמור, (ועיין למעלה בפרשת תשא מאמר רס"ה מ"ש עוד בדברי הגמרא במ"ק שהבאנו).

(ז) ועל זה המקצוע השני שדורש קשות הרוח וחוזק הדעת והרצון ירמוז לנו החצוצרות, שהיו ג"כ עשויים מקשה. מי שנושא בידו חצוצרות התרועה, מי שתעודתו להקהיל את העם ולאסוף את המחנות תחת דגל התורה, ולהורותם דעת ויראת ה', עליו להיות קשה ברוחו איתן בדעתו וחזק ברצונו מבלי חת ומבלי זע, ואז אמנם ימלא את תפקידו הנעלה אשר הושת עליו, ועבודתו תהי פורי ולברכה בקרב עמו.

(ח) המקצוע השלישי שדורש קשות הרוח וחוזק הרצון הוא — חינוך הבנים. הן חוק ורגש טבעי המושרש בלב האדם הוא, שהאבות אוהבים את הבנים בכל לבבם ובכל נפשם, ונכונים המה להקריב מיטב כחותיהם בעדם. מי קרוב יותר ללב האדם מהבנים אשר יולדו לו? למי הוא מתגעגע יותר מאשר לפרי בטנו? איזהו עבותות חזקים יותר מעבותות שבין האבות והבנים? הן משחר הילדות עין האבית צופי לטובה על הבנים, ואך זה אדיר כל חסצם, לגדלם לחנכם ולחכמם, לא יחוסו על כל עמל וטורח, ולפעמים יכרתו גם אוכל מפיהם ויסבלו מחסור, למען הכן עתידות בניהם, כל עמל הוא להם למתוק וכל טורח לשעשועים. אכן לא טוב ולא נכון, אם האבות יתנהגו עם הבנים רק ברכות הלב, אם יפנקו אותם יותר מדאי ויתנו להם לעשות כל מה שלבם חפץ באין מעצור, כי אז מהאבה הטבעית אשר ירכשו האבות להבנים יצא חות, אחרי אשר הבנים ילכו שובב ויגדלו כפראים ללא תורה ולא חכמה, ללא נימוס וללא דרך ארץ, וברבות הימים כאשר יהיו לאנשים יהיו לקלסה בתוך החברה האנושית, אשר לא תוכל שאמם, ותחת כבוד ינחלו האבות מהם קלון, תחת שמחה וגיל ישבעו מהם חרפה ובוז.

(ט) ולכן על האבות להקשות לפעמים גם את לבם ולהיות חזקים ברוחם לעומת הבנים, עליהם להוכיח את בניהם לעקור מלבם כל שורש פורה ראש ולענה, כל נטי רעה וכל מדה נשחתה העלולה לעלות בלב האדם בעודנו באבו, ואשר אם לא תתקור ותשתרש בעוד מועד, בטרם תתפתח ותכה שורש עמוק בתכונת הנפש, לא יהי אח"כ בכח האדם לפרוש מכנה ותהי עמו כל ימי חייו, ואז אמנם כאשר יגדלו הבנים, יהיו לאנשים טובים ומועילים, אשר יביאו משוש להוריהם, וגם יהי מכובדים ורצוים בתוך החברה האנושית.

אשר בהם תתהלל וכמאמר הכתוב (משלי ט"ז): חושך שבטו שונא בנו. ואוהבו שחרו מוסר, וכן אמר הכתוב (שם כ"ט): יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך, וחז"ל גם המה אמרו (שמות רבח א'): דוד שלא יסר לאבשלום בנו יצא לתרבות רעה, כי זה הוא אמנם התולדה היוצאת מחסרון חוזק הרוח של האבות, שהכנים ילכו שובב ויטו עקלקלות, בעוד אשר ע"י המוסר והתוכחה של האבות בעודם באבם רוחם יזדכך ויהיו לאנשים טובים וישרים.

(י) **ימך** נהדר להמליץ ע"ז בסגנון מליצי מאמר חז"ל (ברכות ס"ד ע"א): דוד שאמר לאבשלום לך בשלום עלה ונתלה, כי מה שיצא אבשלום לתרבות רעה, עד אשר עשה מעשה נורא כזה, שהתקומם נגד אביו ומרד בו, הנה הסיבה לזה היתה לפי דברי חז"ל שהבאנו, שלא יסרו אביו, שלא גער בו ולא הוכיחו, רק נתן לו לעשות כל מה שלבו חפץ, וע"כ סופו הי' שירד תהום רבח, ולא יסף קום, וזה יש להבליט בקוצר אמרים שאמר לו: לך בשלום, כלומר על כל מה שעשה הרכין ראשו ואמר לו תמיד שילך בשלום, לא יסרו, לא הוכיחו ולא גער בו, רק על כל פשעיו וחטאות נעוריו כסה באהבה, וזה גרם לו שיצא לתרבות רעה עד כי סופו הי' ששם קץ לחייו ונתלה.

(יא) **ועל** המקצוע הנה השלישי, חינוך הבנים שדורש קשות הרוח וחוזק הרצון מרמזים - הכרובים, הכרובים הי' להם דמות תינוק וכמאמר חז"ל (סוכה ה' ע"ב): מאי כרוב, א"ר אבהו כרביא שכן בבבל קורין לינוקא רביא, וכזה שהכרובים היו עשויים מקשה נוכל איפוא למצא רמז, שעם כל אהבת האבות להבנים, אין להתנהג עמהם ברכות הלב יתירה, רק לפעמים יש להקשות גם הלב ולהוכיחם ע"י גערת ותוכחת מוסר, ואז אמנם ילכו בדרך טובים, וכאשר יגדלו יהיו לאנשים מועילים, יתנו מעדנים לנפש הוריהם ויהי' משוש למו, וכאשר אמרנו.

(פא) **והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו. עיין באבן עזרא כאן שכתב:** והעבירו תער וגוי אמרו המעתיקים אפילו הזקן ולא הסאה, וזה חידוש דמדוע הי' הזקן מגלחים והסאה לא היו מגלחים, ואם מחמת האיסור שיש בגילוח הפאה נמנעו מזה, הלא האיסור של גילוח הזקן הוא חמור יותר מהאיסור של גילוח הפאה, דבגילוח הפאה יש שני לאווין, אחד מכאן ואחד מכאן, ובגילוח הזקן יש חמשה לאווין, שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת כלמטה, וכדאיתא במשנה דמכות (כ' ע"א), וכ"כ הרמב"ם בפרק י"ב מהלכות עכו"ם עיי"ש, ולא ידעתי על איזהו מעתיקים רמז האבן עזרא שפירשו כן, ועיין בפירוש רבינו בחיי במרשתנו שכתב: והעבירו תער וגוי אפילו הזקן ואפילו הפאות, משום שהלויים היו טעונים

Rabbi Lebowitz

שו"ע אה"ע סימן עא סעיף א

חייב אדם לזון בניו ובנותיו עד שיהיו בני שש, אפילו יש להם נכסים שנפלו להם מבית אבי אמם; ומשם ואילך, זנן כתקנת חכמים עד שיגדלו. ואם לא רצה, גוערין בו ומכלימין אותו ופוצרין בו. ואם לא רצה, מכריזין עליו בצבור ואומרים: פלוני אכזרי הוא ואינו רוצה לזון בניו, והרי הוא פחות מעוף טמא שהוא זן אפרוחיו; ואין כופין אותו לזון. במה דברים אמורים, בשאינו אמוד, אבל אם היה אמוד שיש לו ממון הראוי ליתן צדקה המספקת להם, מוציאים ממנו בעל כרחו, משום צדקה, וזנין אותם עד שיגדלו: הגה - ודוקא לענין מזונות הבנות, אבל לא כופין להשיא בנותיו, ואע"פ שמצוה ליתן לבתו נדוניה ראויה, מכל מקום לא כייפין ליה, אלא מה שירצה יתן, רק ששיאן (הגהות מרדכי דקידושין וכ"כ תא"ו נתיב כ"ב):

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד סימן מג ד"ה ואף בדבר

ואף בדבר בניו הסמוכין על שולחנו, הא ביארתי באג"מ אה"ע ח"א סימן ק"ו שבזה"ז, וגם בהרבה מאות שנים קודם, שדרים אצל אביהם עד נישואיהן חייב האב במזונותיהם מדין חיוב מזונות אשתו, דאין יכול לומר שתהיה אכזרית ולא תיתן להם מזונות. ודרים בביתו ג"כ מחיוב זה, עיין שם שהוא טעם מוכרח. הרי גם את בניו ובנותיו אינו יכול לדחותן ולהוציאן מביתו, שא"כ אף לדידיה יש להתחשב עם כניסתן. ואף בלא זה, כיוון שרוצה דווקא שיהיו בביתו, הרי ודאי יש להם רשות מהאב בעל הבית ליכנס ולצאת, ולכן לא מובן כלל שיטתו. ובפרט שהוא דלא כרש"י ודעימיה, ומסתבר שליכא מאן דפליג עליו, וצע"ג. וגם בגידולי הקדש אות ז' במוקף הקשה עליו, ועיין גם במקדש מעט אות י"ז שהקשה עליו, ולכן ברור ופשוט שלדינא אין לחוש לשיטתו.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנא סעיף ג

הנותן לבניו ובנותיו הגדולים שאינו חייב במזונותיהם, כדי ללמד את הבנים תורה ולהנהיג הבנות בדרך ישרה, וכן הנותן מתנות לאביו והם צריכים להם, הרי זה בכלל צדקה. ולא עוד אלא שצריך להקדימו לאחרים.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנ סעיף א

כמה נותנין לעני, די מחסורו אשר יחסר לו. כיצד, אם היה רעב, יאכילוהו. היה צריך לכסות, יכסוהו. אין לו כלי בית, קונה לו כלי בית. ואפילו אם היה דרכו לרכוב על סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר, והעני, קונה לו סוס ועבד. וכן לכל אחד ואחד לפי מה שצריך.

Elisheva liss

<https://www.elishevaliss.com/post/will-my-kids-be-spoiled>